

## VERSLAG Programmaraad Bodembeheer

---

Datum : 6 maart 2017  
Tijd : 9.30 -12.30 uur  
Plaats : Vergadercentrum Vredenburg, Utrecht

---

### Aanwezig

Thom Maas - RWS Bodem+	Marloes Jaspers – Rijksvastgoedbedrijf
Marc Langenhuijsen - Omgevingsdiensten	Jan Fokkens - VNO-NCW
Jacoline Bijlsma – VNG	Hans Boer - VA
Paul Bertens – UvW	Marjon Verhoeven – KOBO-HBO
Otto Feenstra – BOG	Jos Theeuwen – voorzitter
Ronnie Huls – VKB	Annelies de Graaf – secretaris (SIKB)
Martin Bloemendal – BodemenergieNL	

### Afwezig

Joop Jansen – NVPG, Bouwend NI	Paul Voors - FeNeLab
Coen Teeuw – Jong STRONG	

---

### Actie

#### • Opening

Jos Theeuwen heet iedereen welkom, gevolg door een kennismakingsronde vanwege deelname van Marloes Jaspers en Marjon Verhoeven.

De Programmaraad stemt in met het voorstel voor agendalidmaatschap van Jurgen Pijpker namens VVMA en vertegenwoordiging van de VVMA via Ronnie Huls tijdens de overleggen van de Programmaraad.

#### 2. Concept-verslag 17 november 2017

Het verslag is ongewijzigd vastgesteld.

Naar aanleiding van het verslag:

#### • Punt 2. Concept-verslag 23 juni 2016:

JFo Actiepunt Jan Fokkens en Marc Langenhuijsen blijft staan: afspraak plannen bij  
MLa VNO-NCW over ervaringen en wensen van bedrijfsleven over rolopvatting van omgevingsdiensten bij VTH-taken op het gebied van bodem.

#### • Punt 4. Europese ontwikkelingen:

\* Martin Bloemendaal vermeldt dat Frankrijk initiatief heeft genomen voor ontwikkeling van een Europese richtlijn voor bodemenergie-installatie. NEN heeft in januari 2017 een verkennend overleg met de in Nederland betrokken partijen georganiseerd.

\* Annelies de Graaf deelt mee dat momenteel overleg plaatsvindt tussen NEN, I&M, Fenelab, Platform Bodemkwaliteit en SIKB om te komen tot een overlegstructuur waarin ontwikkelingen vroegtijdig worden gesignaleerd en afstemming plaatsvindt over adviezen over inbreng van bedrijfsleven en Rijk in Europese trajecten voor normontwikkeling.

#### • Punt 6. WVTTK en afsluiting:

JT Actiepunt Jos Theeuwen blijft staan: In overleg met SIKB-bestuur IL&T uitnodigen om zitting te nemen in de Programmaraad Bodembeheer.

• Vergaderschema 2017: Wegens vakantie van de voorzitter is besloten om het overleg in mei te verplaatsen van 29 mei naar 22 mei. Jacoline Bijlsma kan dan tot 12 uur aanwezig zijn. Otto Feenstra is dan op vakantie.



### 3. Informatie SIKB-bestuur

- Jaarprogramma Bodembeheer 2017:

Otto Feenstra vraagt of de planning er rekening mee houdt dat nieuwe versie van richtlijnen per 1-1-2018 in de Regeling Bodemkwaliteit gepubliceerd kunnen worden. Annelies de Graaf geeft aan dat de planning in het jaarprogramma bedoeld is voor externe communicatie. Het programmabureau werkt intern met een gedetailleerde planning, gericht op publicatie van gewijzigde schema's in de Regeling bodemkwaliteit per 1-1-2018.

Paul Voors mist de relatie met de prioriteitenlijst die door de Programmaraad is opgesteld (zie agendapunt 4). Annelies de Graaf geeft aan dat concrete wensen van de Programmaraad zijn verwerkt in het jaarprogramma, en dat verdere vertaling naar het jaarprogramma plaatsvindt bij de agendering van onderwerpen in de programmalijn 'Kennis op orde'.

Jacoline Bijlsma en Marc Langenhuijsen vragen of het jaarplan voldoende ingaat op de benodigde voorbereidingen van de sector op de Omgevingswet. Belangrijke vragen daarbij zijn:

i) Zijn we de juiste dingen aan het doen met het oog op de doelstelling 'eenvoudig beter'?

ii) Wat is er nodig aan SIKB-activiteiten om te anticiperen op de nieuwe bodemwetgeving. De 50%-versie van het Aanvullingsbesluit bodem is inmiddels gereed. Deze versie wordt op 28 maart 2017 door I&M voorgelegd aan de koepels van de decentrale overheden.

AndG In het volgende overleg op 22 mei 2017 zullen deze vragen geagendeerd worden. Voor het voeren van deze discussie worden de Programmamanager van Aan de slag met de Omgevingswet en de projectleider van het Aanvullingsbesluit bodem uitgenodigd.

- Actualiteiten vanuit het SIKB-bestuur:

\* De komst van een nieuwe Inspecteur Generaal van IL&T leidt tot koerswijziging. Het nieuwe beleid laat meer ruimte voor overleg met de sector, zodat mogelijk het gat tussen IL&T en beleidsmakers wordt gedicht.

\* Het bestuur wil haast maken met de verkenning van het draagvlak voor BRL 15000. De verkenning moet in het voorjaar starten.

### 4. Uitkomsten inventarisatie prioritaire onderwerpen

#### Reacties op de prioritering in algemene zin:

Op basis van de hernieuwde scores door de leden van de programmaraad scoren de volgende onderwerpen het hoogst wat betreft prioriteit:

1. Verhouding toezicht IL&T tot private kwaliteitsborging (34 punten)

2. Gevolgen Omgevingswet (31 punten)

3. Invloed Europese regelgeving en normalisatie (29 punten)

4. Kennisbevordering Omgevingsdiensten (28 punten)

5. Evaluatie toepassing BUM's en HUM's en toezichttools bevoegde gezagen (27 punten)

6. SIKB-richtlijnen up to date maken en houden (27 punten, doorlopende activiteit).

Vanuit het oogpunt van belangen en knelpunten van de eigen achterban, vragen de leden van de Programmaraad bij het SIKB-bestuur om voldoende aandacht/activiteit voor deze thema's.

Martin Bloemendaal stelt voor om het SIKB-bestuur te verzoeken om in overleg te gaan met IL&T met het verzoek om deelname van IL&T-vertegenwoordigers met mandaat vanuit IL&T aan CCvD en Programmaraad Bodembeheer.

Otto Feenstra vindt het in dit kader niet wenselijk dat IL&T bemoeienis heeft met de inhoud van de afspraken, maar wel de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid



beoordeelt.

JTh Jos Theeuwen zal dit verzoek bespreken met het SIKB-bestuur.

Inhoudelijke bespreking onderwerpen op de prioriteringslijst:

- Marc Langenhuijsen: voor omgevingsdiensten is een belangrijke vraag hoe zij het databeheer kunnen stroomlijnen in aanloop naar overdracht van gegevensbeheer van gemeenten naar de omgevingsdiensten. Het beheer van de data is nu nog erg versnipperd.
- Jacoline Bijlsma: activiteiten m.b.t. informatiemanagement (nr. 16 op de lijst) in samenhang met de komst van de Omgevingswet (nr. 8 op de lijst) vormgeven.
- Thom Maas: Het is de vraag of SIKB zich voldoende voorbereidt op de Omgevingswet.
- Jan Fokkens: grote industriële bedrijven richten zich vooral op EU-normen. We hebben een goede structuur nodig om de Europese ontwikkelingen op het gebied van normalisatie te volgen en daarvoor de lobby te voeren zodat de verworvenheden van het Nederlandse stelsel, zoals vastgelegd in wetgeving en private normen, wordt behouden.  
Gesprekken hierover zijn mede vanuit het programmabureau in gang gezet (zie agendapunt 2).
- Marloes Jaspers: voor nieuwe verontreinigingen zoals PFOS/PFOA (nr. 19 op de lijst) is het van belang om af te wegen of deze stoffen toegevoegd moeten worden aan de AS1000.
- Annelies de Graaf: Evaluatie van de toepassing van de HUM's Bbk en Wbb is in 2016 uitgevoerd in samenwerking met Bodem+. Als vervolg daarop ontwikkelt SIKB nu samen met IL&T en Bodem+ landelijke controlelijsten voor het Bbk en BUS. Het beoogde doel is dat deze lijsten worden ingebouwd in Inspectieview en in de VTH-systemen, zodat alle toezichthouders hiermee kunnen werken en toezichtinformatie kunnen gaan delen. Voor de BUM Wbb zal in de tweede helft van 2017 de evaluatie worden uitgevoerd, te starten met peiling van de behoefte aan actualisatie van het document.



### **5. Ontwikkelingen asbest-onderzoek bij bodemonderzoek**

Ronnie Huls geeft een toelichting op notitie die hij heeft opgesteld voor de vergadering. Samengevat is het knelpunt dat het in praktijk vrijwel onmogelijk is om grond met puinbijmenging als asbest-onverdacht te bestempelen. Daardoor is op basis van de Raad van State-uitspraak en IL&T-brief bij alle puin-houdende partijen/bodems asbest-onderzoek noodzakelijk.

De vraag van Ronnie Huls aan de Programmaraad is of hier een rol voor SIKB ligt. Marc Langenhuijsen merkt op dat de situatie tot hoge kosten gaat leiden en niet in lijn is met de Omgevingswet-doelstelling 'eenvoudig beter'.

Otto Feenstra geeft aan dat de Sectie Grondstromen hierover heeft gesproken. De RvS-uitspraak grijpt terug op de NEN 5707. De Sectie Grondstromen concludeerde dat de relatie tussen het percentage puin en de kans op aanwezigheid van asbest (boven de normwaarde) niet bekend is. Als die relatie bekend zou zijn zouden Protocol 1001, BRL 9335 en BRL 7500 hiermee kunnen worden aangevuld om de afweging verdacht/onverdacht te ondersteunen. De BOG is nu een actie gestart om oude data te analyseren om te kijken welke partijen een grote kans hebben op overschrijving van de 100 mg/kg ds norm voor asbest, en na te gaan waar deze partijen vandaan komen.

Jan Fokkens geeft aan dat in het verleden een zelfde actie is gedaan voor SBNS-locaties. Daarbij zijn de asbest-verdachte locaties uit de dataset gehaald. Bij de overige locaties zijn geen overschrijvingen van de 100 mg/kg ds norm voor asbest waargenomen.

Ronnie Huls: De adviesbureaus gaan ook hun data bij elkaar brengen om een zelfde analyse te doen.

Hans Boer stelt dat hieruit blijkt dat de NEN 5707 niet smart geformuleerd is, hetgeen vaker het geval is bij NEN-normen.

Jacoline Bijlsma geeft aan dat het vooronderzoek in de praktijk vaak bedroevend slecht is. Als je goed naar de gegevens over de omgeving kijkt kun je goed beoordelen of een locatie met puin-houdende bodem asbest-verdacht is. Gemeenten beschikken vaak over informatie hierover.

Otto Feenstra signaleert nog een mogelijk nieuw issue: asbest zit niet in de bodemkwaliteitskaarten. Het is de vraag of hiermee de bodemkwaliteitskaart als basis voor de milieuhygiënische verklaring vervalt voor puin-houdende grond. Thom Maas zal dit punt doorgeven aan de betrokken collega's bij I&M.

De gewenste rol van SIKB hierin is:

- 1) De activiteiten met analyse van onderzoeksdata coördineren [noot: inmiddels heeft Bodem+ initiatief genomen om deze initiatieven samen te brengen].
- 2) CCvD Bodembeheer: onderzoeken wat dit voor de protocollen en BRL-en betekent en te onderzoeken – mede op basis van de uitkomsten van de genoemde analyse van onderzoeksdata - of aanvulling met een 'smart' argumentatie van asbest-verdacht of asbest-onverdacht bij puin-houdende grond/bodem mogelijk is.

## 6. Koers SIKB 2017-2019

De notitie 'Meer focus op kennis en kennisdelen' is door het SIKB-bestuur op 16 februari 2017 geaccordeerd. De opdracht van het bestuur aan de Programmaraad is om input te geven voor de lange termijn focus van SIKB. Het is niet duidelijk in hoeverre adviezen en prioriteiten van de Programmaraad zijn betrokken bij de notitie. De zinsnede over BRL 15000 'komt hij er wel? Komt hij er niet' doet vermoeden dat het advies hierover van de Programmaraad niet is betrokken. De laatste versie van de prioriteitenlijst is niet betrokken. Deze was 16 februari jl. nog niet gereed. De uitkomst van de eerste versie van de prioritering is in het voorjaar van 2016 met het bestuur gedeeld.

JTh  
AndG De Programmaraad had graag ter voorbereiding op deze notitie met het bestuur van gedachten gewisseld. Dit is alsnog de wens. Jos Theeuwen zal deze wens aan het bestuur voorleggen.

De notitie is kort besproken. Daarbij zijn de volgende opmerkingen gemaakt:

- Pag. 1. Tekst bij 'Veel herzieningen' is niet volledig. Zo ontbreekt Protocol 7510.
- Pag. 2. Volgende tekst bij 'Bodembeheer' is onduidelijk: Integratiewens, neiging tot 'anti-sectoraal'.
- Pag. 5-6. De focus op kennis en kennisdelen zie je hier niet goed terugkomen. Tevens de vraag of het optimaal geregeld is met alle platforms naast elkaar.

## 7. Functioneren kwaliteitsborgingsstelsel

Jos Theeuwen leidt deze open discussie in met een korte toelichting. Tien jaar na het inwerkingtreden van de Kwalibo-regeling is het voor het bodembeheer gewenste kwaliteitsniveau nog niet bereikt. Alle inspanningen van SIKB en publieke- en marktpartijen ten spijt, doen zich nog steeds situaties voor die conflicteren met de in de regeling opgenomen kwaliteitsafspraken. Gevolg is dat de toezichhoudende overheid op dit moment geen vertrouwen heeft in het stelsel van wettelijke erkenning van bodemintermediairs op basis van private certificering. Ook een deel van de betrokken marktpartijen signaleert dat het stelsel onvoldoende kwaliteitsbevorderend werkt.

De publiek – private dialoog over het herstel van dit vertrouwen verloopt moeizaam en traag, met name omdat IL&T, als belangrijkste actor aan overheidszijde, niet



bereid is om aan dit gesprek deel te nemen. Ondertussen intensiveert deze toezichthouder de controle en handhaving, daarbij gesteund door uitspraken van de Raad van State, die de zienswijze van IL&T op de naleving van de Kwalibo-regeling ondersteunen. Het meest recente voorbeeld hiervan is de RvS-uitspraak over het asbest-verdacht zijn van grondmonsters met puinbimenging. Dergelijke uitspraken hebben grote gevolgen voor de uitvoeringspraktijk. Daarbij wordt de vraag of we onze bodemeuro's aan de goede zaken besteden steeds pregnanter.

Het lijkt er op dat we er met de huidige regeling niet in slagen om op een doelmatige manier het voor het Nederlandse bodembeheer gewenste kwaliteitsniveau te bereiken. Aan de Programmaraad Bodembeheer de vraag wat op dit moment wijsheid is?

In een brede en vooral open discussie willen we het hebben over de toekomst(ige manier) van kwaliteitsborging. Is onze Kwalibo-regeling toekomst-proof? Wat voegt de huidige erkenningsregeling toe? Moet er meer energie in het publieke toezicht en moet SIKB zich daarbij focussen op het ontwikkelen van toezichtinstrumenten (zoals ooit afgesproken in de package-deal BRL15000)? Ligt de oplossing van ons probleem bij de ethiek van het Bodembeheer? Zijn de certificerende instellingen wel voldoende deskundig en onafhankelijk? Is een stelsel van verplicht toe te passen NEN-normen gekoppeld aan een fysiek controlerende overheid een beter alternatief? Etc., etc.

Martin Bloemendal: Binnen BodemenergieNL was er in het verleden een discussie over het introduceren van een eigen keurmerk. Toen de BRL 11000 en BRL 6000-21 kwamen is deze discussie beëindigd. Inmiddels is de discussie hierover binnen BodemenergieNL weer gestart. De huidige certificatie borgt onvoldoende de kwaliteit van de bodemenergiesystemen. De oorzaak van is de slechte opvolging door de CI's. Als er onvoldoende toezicht is kunnen bedrijven de voorschriften negeren.

Marc Langenhuisen: De Raad van Accreditatie (RvA) voert toezicht uit op de CI's. Die moeten voldoen aan de opleidingseisen die in de BRL-en zijn beschreven. Het is een probleem dat geen onaangekondigde audits door de RvA en de CI's mogelijk zijn. Het is vereist dat dit een paar keer per jaar mogelijk is.

Hans Boer: De protocollen zijn prima, hoewel op kleine punten niet uitvoerbaar wegens inconsistenties. De oorzaak ligt vermoedelijk in verschillen in zienswijzen van de betrokken brancheverenigingen. De CI's beoordelen dan dat afwijking van zo'n detailvoorschrift niet als afwijking, mits de gekozen werkwijze in de geest van het wetgeving ligt, maar IL&T treedt daarbij wel handhavend op. Vanwege dergelijke knelpunten gaan binnen NVPG stemmen op om BRL 7500 bij SIKB weg te halen.

De meeste erkende bedrijven beschikken over goede medewerkers. Maar de kennis van de CI's is niet altijd voldoende. Ander aandachtspunt is dat er geen maximale termijn is voor inzet van dezelfde CI inhuren, dat is een onwenselijke situatie. Het is ook eenvoudig voor erkende bedrijven om dossiers van complexe projecten bij de audits buiten het bereik van de CI te houden. Er zijn verschillen tussen wetgeving (Stortbesluit en Besluit bodemkwaliteit) die leiden tot overtredingen door erkende bedrijven. Als die verschillen worden opgelost kun je 99 % naleving bereiken, waar de naleving nu naar schatting zo'n 90 % is.

Ronnie Huls: de instrumenten zijn op zichzelf goed. Er is altijd voortschrijdend inzicht dat vraagt om aanpassing van de protocollen. Een grote tekortkoming is dat de schema's alleen op monsternamen en analyse zijn gericht. Het (advies)proces daarvoor en daarna is niet geborgd. Tweede knelpunt is het zwakke private toezicht: de kwaliteit van de CI's is onder de maat. Er is aanscherping nodig van de competenties van de CI's. Maar de erkende bedrijven moeten zelf ook kritischer zijn: er zijn ook eisen nodig voor de competenties en onafhankelijkheid van de interne auditor, door



VKB de Interne Professionele Onafhankelijke Auditor (IPOA) genoemd. Ook voor de IPOA moeten competentie-eisen gelden. De erkende bedrijven moeten hun compliance ten aanzien van Kwalibo verbeteren.

Jan Fokkens: de erkende bedrijven hebben het compliance-systeem ten opzichte van Kwalibo niet op orde. Als bedrijven prioriteit aan kwaliteitszorg zouden geven zouden de kwaliteitsmanagers in de directie moeten zitten en zouden de bedrijven hoge eisen aan de opleiding van de kwaliteitsmanagers stellen. Het is gewenst dat adviesbureaus intern eisen stellen aan het kennisniveau en de competenties op persoonsniveau. Zolang we nog geen beter systeem hebben dan het huidige erkenningssystemen moeten we dit systeem houden en waar mogelijk verbeteren. Als opdrachtgever kun je kwaliteit afdwingen door de onderzoeksbureaus aansprakelijk te stellen voor meerkosten bij de sanering op grond van het door hen uitgevoerde onderzoek.

Marjon Verhoeven: De commerciële tak van Avans, Avans+, zou mogelijk post-HBO opleidingen kunnen aanbieden, gericht op competenties van mensen die werkzaam zijn in het bodemwerkveld.

Thom Maas: op 2 maart is er een overleg geweest ter voorbereiding op de evaluatie van het erkenningstelsel voor bodem, met vertegenwoordigers van I&M, RWS, ILT, CI's en SIKB. Daarin is geconstateerd dat het kunnen doorpakken door de CI's een knelpunt is, en dat het wenselijk is om onaangekondigde audits door CI's en controles door IL&T mogelijk te maken. Voor IL&T heeft dit hoge prioriteit. IL&T gaat een keteninventarisatie uitvoeren.

Otto Feenstra: Het meldingssysteem is er mede oorzaak van dat een partij nu voor verschillende toepassingen worden gemeld. Omdat voornemens van toepassingen gemeld moeten worden, gebeurt het regelmatig dat een gemelde toepassing niet gerealiseerd wordt en een partij bij een melding van een andere toepassing opnieuw wordt opgevoerd.

JTh Als vervolgstap zal Jos Theeuwen op basis van de discussie een korte notitie  
AndG opstellen voor het SIKB-bestuur.



## 8. WVTK en afsluiting

- Paul Bertens: er loopt een discussie tussen de Unie van Waterschappen en RWS over gebruik van bodemkwaliteitskaarten voor de milieuhygiënische verklaring voor baggerslib. Op grond van de Regeling bodemkwaliteit is dit niet toegestaan, maar de Richtlijn bodemkwaliteitskaart stelt dat dit wel mogelijk is. De bodemkwaliteitskaarten voor de waterbodems zijn gebaseerd op een groot aantal waarnemingen en statistisch goed onderbouwd. De waterschappen vinden dit een goede basis van de verklaringen. De kosten van waterbodemonderzoek bedragen nu € 0,5 miljoen per jaar per waterschap. Deze kosten kunnen vermeden worden door de bodemkwaliteitskaarten van de waterschappen (onder voorwaarden, bv. periodieke monitoring) te accepteren als basis voor milieu hygiënische verklaring voor onderhoudsslib.  
Otto Feenstra vindt dit een zorgelijke ontwikkeling: als het steeds goedkoper moet, en we steeds minder onderzoek willen doen, verkwanzelen we dan niet de bodemkwaliteit?  
Thom Maas reageert hierop dat je dan misschien extra onderzoek moet doen ter onderbouwing van een eventuele beleidswijziging via aanpassing van de Regeling bodemkwaliteit.
- Jan Fokkens: Twee jaar geleden is er overleg geweest tussen bestuur en Programmaraad Bodembeheer over verbeterpunten voor het functioneren van het private stelsel. Maar er zijn nog onvoldoende verbeteringen te zien ten aanzien van de kwaliteit van het toezicht door de CI's. Heeft het bestuur hier voldoende actie op ondernomen?

Jos Theeuwen dankt iedereen voor de inbreng en sluit om 12.30 uur de vergadering.

### **Vergaderschema 2017**

maandag 6 maart 2017	9.30 - 12.30 uur	Utrecht
maandag 22 mei 2017	9.30 - 12.30 uur	Utrecht
donderdag 21 september 2017 (jaarcongres)	9.30 - 16.00 uur	De Reehorst, Ede
maandag 9 oktober 2017	9.30 - 12.30 uur	Utrecht

